

Göller Hakkında...

Göl sözcüğünü duyduğunuzda aklınıza ilk olarak hangi canlılar gelir? Kurbağalar ya da balıklar? Her ne kadar akla ilk gelen canlılar bunlar olsa da aslında göller daha pek çok canlının yaşadığı alanlardır. Bu yazımızla gölleri ve göllerde yaşayan canlıların bazılarını daha yakından tanımaya var mısınız?

Helikopter böceği

Hazar Denizi'nin uzaydan çekilmiş fotoğrafı

Göller, karalarla çevrili su birikintileridir. Yanardağ patlamaları ya da yer kabuğundaki hareketler sonucu toprağın çökmesi gibi nedenlerle karaların ortasında meydana gelen çukurların yer altı ya da yer üstü sularıyla dolması sonucu oluşurlar. Bu çukurların kimi çok küçük, kimiye oldukça büyüktür. Bu yüzden de yeryüzünde küçüklü büyüklü pek çok göl bulunur. Örneğin Hazar Denizi yaklaşık 386 bin kilometre karelik yüz ölçümüyle dünyanın en büyük gölüdür. Hatta bu kadar büyük olduğu için deniz olarak adlandırılmıştır.

Doğal göller oluşum biçimlerine göre tektonik, karstik, volkanik, buzul ve set gölü olarak sınıflandırılır. Ayrıca sularının tatlı, tuzlu, acı ya da sodalı olması; derinliği ve sıcaklığı gibi özellikleri de farklılık gösterir. Bu farklılıklara bağlı olarak göllerin ev sahipliği yaptığı canlılar da birbirinden farklı olur.

Tektonik göller, yer kabuğunun hareketi sonucunda oluşan çukurların suyla dolmasıyla meydana gelir.

Karstik göller, suda çözünebilir bazı kayaların bulunduğu alanlarda oluşur. Buralarda çözünme gerçekleştiğinde oluşan çukurların suyla dolmasıyla meydana gelirler.

Set gölleri, akarsu ya da bir çukurun önünün doğal setlerle kapanmasıyla meydana gelir.

Buzul gölleri, buzulların aşınmasıyla oluşan sirk çukuru adı verilen çukurların suyla dolmasıyla meydana gelir.

Volkanik göller, yanardağ patlamaları sonucunda oluşan krater, kaldera ya da maar çukurlarının yağmur ve eriyen kar sularıyla dolmasıyla meydana gelir.

İnsan eliyle oluşturulmuş göllereyse yapay göl denir.

Ülkemizde de farklı özelliklere sahip göller bulunur. Örneğin Ege Bölgesi'nde yer alan Bafa Gölü tatlı su ve set gölü, Marmara Bölgesi'nde yer alan Manyas Gölü tatlı su ve tektonik göl, İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan Tuz Gölü tektonik tuzlu bir göl, Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Salda Gölü ise karstik ve tuzlu su gölüdür.

Burada Van Gölü'nün uzaydan çekilmiş fotoğrafını görüyorsunuz. Van Gölü tuzlu ve sodalı bir volkanik set gölüdür.

Alglerle kaplanmış bir göl yüzeyi. Algler, fotosentez yapabilen sucul canlılardır. Su yosunları alglere örnek verilebilir. Atmosferdeki oksijenin büyük çoğunluğu algler tarafından üretilir.

Göller ve çevresi birçok canlıya barınma, beslenme, çoğalma ve dinlenme ortamı sağlar. Yani buralar biyolojik çeşitlilik bakımından oldukça zengin yaşam alanlarıdır. Su menekşesi ve kamış gibi bitkiler; bakteri ve alg gibi mikroskobik canlılar; kurbağa, balık, ördek, sinek, solucan ve salyangoz gibi omurgalı ya da omurgasız hayvanlar göllerde karşılaşılabilecek canlılardan yalnızca birkaçıdır.

Burdur'da yer alan ve karstik bir göl olan Yarışlı Gölü, göç eden flamingolar için dinlenme ve beslenme alanıdır.

Göçmen kuşlar da göllerde sıklıkla görülür. Bu kuşlar, uzun süreli uçuşlarından sonra dinlenmek ve beslenmek için göllerde ve göllerin çevresinde vakit geçirir.

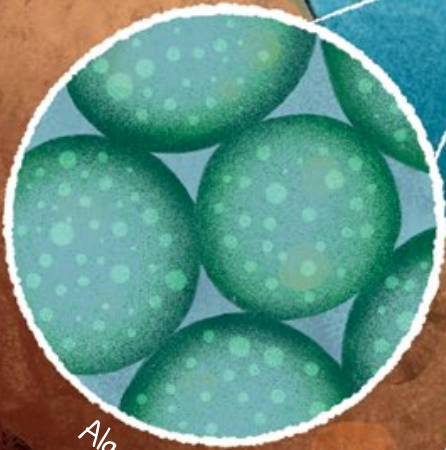
Sakarmekeler yuvalarını göl kenarlarına yapar ve yavrularını burada büyütür.

Göllerdeki ışık, sıcaklık ve besin dağılımı canlıların göldeki ve göl çevresindeki yerlerini etkiler.

Yalıçapkını

Kıyı kesimler ve çok derin olmayan yerler güneş ışığını çokça alabildiği için buralarda fotosentez yapabilen eğrelti, yosun, kamış, pampas otu gibi bitkiler ve mikroskobik canlılar bulunur. Bu canlıların fotosentezle ürettiği besinler ve oksijen, gölde yaşayan diğer canlılar tarafından tüketilir.

Alg

Nehir tırağı

Su menekşesi

Kıyı kesimlerde ve göl çevresinde yaşayan hayvanların bazıları hem göl ve çevresinden besinlerini sağlar hem de buraya yumurtalarını bırakır ya da yuva yapar. Örneğin balaban kuşu yuvasını göl kenarındaki sazlıklara yapar...

Gölün iç kısımlarındaysa omurgalı ve omurgasız bazı hayvanlar yaşar. Sazan, kızkıkanat, yılan balığı gibi omurgalılar; kerevit, solucan, salyangoz gibi omurgasızlar bu hayvanlardan yalnızca birkaçıdır.

Göllerde ölü bitki ve hayvan kalıntıları tabandaki çamurda birikir. Bunlar göl ekosistemindeki canlıların tükettiği maddelerin tekrar kullanılabilir hâle gelmesini sağlayan madde döngüsü için önemlidir. Ancak oksijen ve ışık göl tabanında oldukça azdır. Bu yüzden canlı çeşitliliği de gölün diğer yerlerine oranla burada genellikle daha az olur.

Salyangoz